

**ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У ФОРМУВАННІ
ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА
ПРИКЛАДІ РОБОТИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ETWINNING**

**THE USE OF PROJECT METHOD IN FORMATION OF FOREIGN
LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE ON THE EXAMPLE
OF A LERNING PROGRAM ETWINNING**

Федоренко Ю.О.,

вчитель англійської мови,

вчитель вищої категорії

Сумської спеціалізованої ЗОШ І–ІІІ ст. № 1 ім. В. Стрельченка

Щербина Ю.М.,

старший викладач кафедри іноземних мов

Сумського національного аграрного університету

У статті розглянуто питання впровадження проектних технологій у формуванні іншомовної комунікативної компетентності учнів загальноосвітніх шкіл. Проаналізовано теоретичний аспект методу проектів як педагогічної технології; наведено аналіз досліджень зарубіжних та вітчизняних вчених, які обґрунтували дидактичні основи методу навчальних проектів. Розглянуто методики роботи, які направлені на розвиток навичок іншомовного спілкування учнів загальноосвітніх шкіл. Представлено результати роботи навчальної програми Європейської Комісії eTwinning, яка є майданчиком для спілкування та обміну досвідом по створенню проектів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Наведено приклади створених учнями проектів, що сприяють розвитку їх іншомовної комунікативної компетенції.

Ключові слова: *метод проектів, проектна діяльність, інформаційно-комунікаційні технології, інтегровані знання, дослідницька робота.*

В статье рассмотрены вопросы внедрения проектных технологий в формирование иноязычной коммуникативной компетентности учащихся общеобразовательных школ. Проанализирован теоретический аспект метода проектов как педагогической технологии; проведен анализ исследований зарубежных и отечественных ученых, которые обосновали дидактические основы метода учебных проектов. Рассмотрены методики работы, направленные на развитие навыков иноязычного общения учащихся общеобразовательных школ. Представлены результаты работы учебной программы Европейской Комиссии eTwinning, которая является площадкой для общения и обмена опытом по созданию проектов с помощью информационно-коммуникационных технологий. Приведены примеры созданных учениками проектов, способствующих развитию их иноязычной коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: *метод проектов, проектная деятельность, информационно-коммуникационные технологии, интегрированные знания, исследовательская работа.*

The article is devoted to implementation of project technologies in the development of foreign language communicative competence of secondary school pupils. The theoretical aspect of project method as a pedagogical technology is analysed; the research work of foreign and home scientists, who proved the didactic basics of educational projects, is given. The teaching methods, directed to the development of secondary school pupils' skills in formation of foreign language communicative competence, are pointed out. The results of the work of the European Commission's program eTwinning, which is a platform for communication and exchange of experience in creation of projects with the help of information and communication technologies, are presented. The examples of

pupils' projects that contribute to the development of their foreign language communicative competence are given.

Key words: *project method, project activity, information and communication technologies, integrated knowledge, research work.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зміна соціальних вимог до людини веде до зміни і змісту, методів, форм освітнього процесу, який готує майбутніх випускників шкіл до дорослого життя. В ХХІ столітті відбувається глобалізація світу та стрімкий розвиток інноваційно-комунікаційних технологій. У зв'язку з цим гостро постає проблема впровадження таких технологій у навчання, які були б спрямовані на підвищення мотивації учнів загальноосвітніх шкіл до вивчення іноземної мови. Відбувається постійний пошук технологій, які водночас розкривали б потенціал учнів, їх творчі, інтелектуальні здібності, а також спонукали б до самостійності й автономії у навчанні, оскільки від сучасного випускника школи вимагають розвинене продуктивне мислення і відносну сформованість ключових компетентностей.

Одним з найперспективніших методів навчання, який допомагає вирішити проблему формування іншомовної комунікативної компетентності учнів, є метод проектів. Дана педагогічна технологія сприяє розвитку конструктивного критичного мислення школярів, розвиває навички самопрезентації та активізує їх вміння моделювати у навчальному процесі типові ситуації реального спілкування, які виникають в різних сферах життя і стосуються різних тем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Набуваючи все більшої популярності, проектні технології отримали широке застосування в педагогіці двадцятого століття, були і продовжують залишатися предметом досліджень багатьох вчених, які висвітлюють різні аспекти цього методу. Розробку методу проектів та теоретичні основи здійснювали як зарубіжні дослідники (Дж. Дьюї, Д. Каттерік, В. Кіпатрик, Є. Коллінгс, В. Монда,

А. Папандреу, Д. Снезден, Д. Фрід та ін.), так і вітчизняні (Н. Абишева, В. Аітов, К. Баханов, Ф. Бегьом, В. Беспалько, В. Гузєєв, О. Дьоміна, Т. Душеїна, М. Запрудський, Н. Кисельова, Г. Китайгородська, Т. Кручиніна, О. Пехота та ін.). Провідна ідея цієї наукової школи полягає в необхідності організації навчання таким чином, щоб виконувана дитиною навчальна діяльність будувалася за принципом «Все із життя, все для життя» [3, с. 337]. Дж. Дьюї та його послідовники У. Кілпатрик, Е. Коллінгс, Е. Паркхер розробили й обґрунтували дидактичні основи методу навчальних проєктів. Дж. Дьюї підкреслював необхідність опори на особистий досвід дитини і корисність діяльності для реального життя. Саме Дж. Дьюї висунув гасло, що є однією з основних тез сучасного розуміння проєктного навчання: «Навчання у вигляді діяльності» [4].

Так Є. Бехтєнова розглядає в своєму дослідженні умови формування проєктної діяльності учнів; впливу методу проєктів на формування мотивації до навчання. Підвищенню пізнавального інтересу школярів присвячені роботи Є. Євдокимова, Т. Березиною, О. Гребеннікова. У дослідженнях Є. Полат велику увагу приділено використанню інформаційних технологій в реалізації методу проєктів. Вчена визначає «метод проєктів» як спосіб досягнення дидактичної мети на основі детальної розробки технології, яка мусить завершитись цілком реальним, відчутним практичним результатом [8, с. 58]. Значна кількість досліджень присвячено використанню методу проєктів у навчанні іноземних мов. Серед них – наукові роботи Н. Абишевой, Т. Березиною, Є. Полат та інших дослідників [1].

Порівняльний аналіз історії становлення методу проєктів показує, що підходи до розуміння його сутності вітчизняними й американськими педагогами були різними. Принципова відмінність полягала в тому, що вітчизняні педагоги основну цінність методу проєктів бачили у розвитку соціально значущих якостей особистості (колективізм, суспільно-політична активність, працьовитість, наполегливість у досягненні мети тощо), а їхні американські колеги робили акцент на виробленні індивідуальної

пристосувальної реакції школяра на ситуацію або середовище. Цінність методу проектів, з точки зору американських педагогів, полягала в можливості індивідуалізації навчання за рахунок опори на суб'єктний досвід і пізнавальні інтереси учнів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Як свідчить аналіз педагогічної практики та методичної літератури, яка розглядає загальну проблему використання методу проектів, до цього часу ще не висвітлені в повному обсязі питання теорії й практики цілеспрямованого, спеціально організованого й керованого процесу використання методу проектів у процесі формування комунікативних вмінь школярів і виховання особистості засобами іноземної мови. Все вищезазначене свідчить про те, що, не дивлячись на часте використання завдань з розробки проектів як в підручниках для середніх шкіл, так і в різних додаткових посібниках, не можна казати, що всі аспекти використання даного методу достатньо проаналізовані в навчальній літературі.

Мета статті – обґрунтування доцільності застосування методу проектів на заняттях з іноземної мови як засобу формування іншомовної компетентності учнів на прикладі роботи навчальної програми Європейської Комісії eTwinning.

Виклад основного матеріалу. Метод проектів знайшов широке застосування в багатьох країнах світу, головним чином тому, що він дозволяє органічно інтегрувати знання учнів з різних областей навколо вирішення однієї проблеми; дає можливість застосовувати отримані вміння на практиці, генеруючи при цьому нові ідеї та використовуючи нові інформаційно-комунікаційні технології. Слід акцентувати на тому, що саме проектна діяльність, орієнтована на самостійну роботу учнів (індивідуальну, групову або колективну), яку виконують упродовж певного часу, покликана сприяти ефективності у навчанні іноземним мовам. Основне завдання цієї технології полягає у створенні умов для активної спільної діяльності учнів у різних

навчальних ситуаціях, в яких кожен відповідає не лише за результат своєї роботи, але й за результат роботи всієї групи.

Англійські вчені в галузі методики викладання мов Т. Блур та М. Дж. Сент-Джон розрізняють наступні види проектів:

- 1) груповий проект, в якому дослідження або робота виконується групою учнів, але кожен учень окремо вивчає відповідний аспект обраної теми;
- 2) міні-дослідження, в якому учень виконує індивідуальне соціальне опитування (анкетування або співбесіда);
- 3) проект, який базується на роботі з літературними джерелами, де учень вибірково читає матеріал на тему, яка його цікавить [11, с. 17].

Проектні технології реалізуються за чітким алгоритмом і складаються з чотирьох етапів: підготовчого, виконавчого, презентаційного й підсумкового. Підготовчий етап проекту включає формулювання теми, систематизацію та виділення головної інформації. На даному етапі учні обговорюють завдання, виявляють проблеми, висувають пропозиції щодо розв'язання завдання, розподіляють ролі та визначають джерело інформації.

На виконавчому етапі учні готуються до виконання проекту, а саме: обговорюють етапи презентації результатів, обирають оптимальний шлях до реалізації проекту, працюють з інформацією, проводять дослідження, синтезують та аналізують ідеї, оформлюють проект.

Презентаційний етап передбачає підготовку учнів до виступу. У процесі цієї підготовки відбувається остаточне оформлення проектів (створення мультимедійних презентацій в програмі Power Point, відео в цифровому варіанті, створення електронної книги за допомогою Calameo, StoryJumper, ISSUI тощо), після чого відбувається власне презентація проектів. Тут варто зазначити, що є певні вимоги до створення презентацій проектів: дотримання єдиного стилю оформлення слайдів; використання для фону і тексту контрастних кольорів; використання можливостей комп'ютерної анімації для представлення інформації, проте не варто зловживати анімаційними ефектами; використання коротких слів, речень; не

змішувати різні варіанти шрифтів; використовувати жирний шрифт, курсив та підкреслення для акцентування уваги на головних моментах тексту; заповнення одного слайду невеликим обсягом інформації (не більше 8 рядків).

За характером кінцевого продукту проектної діяльності виділяють такі види проектів:

1) конструктивно-практичні проекти (Construction and Practical Projects) – колаж, щоденник спостережень, створення гри і її опис;

2) ігрові та рольові проекти (Role and Games Projects) – розігрування гри, вигадкування власної п'єси, концерт;

3) інформаційні та дослідницькі проекти (Information and Research Projects) – вивчення регіону або якої-небудь країни; англійська мова і її використання як мови міжнародного спілкування; іноземні мови в житті людей;

4) проекти конкретного соціологічного обстеження (Survey Projects). Це проекти на теми: «Вплив американської і британської культур на спосіб життя в нашій країні», «Відношення іноземців до моєї країни» тощо;

5) видавничі проекти (Production Projects);

6) сценарні проекти (Performance and Organizational Projects) – вечори, струм-шоу;

7) творчі проекти (Creative Works) – у формі вільного літературного вигадкування (розповідь, ролева гра) [6].

Головною метою підсумкового етапу є аналіз та оцінювання проектів. Учні обговорюють результати проектної діяльності в малій групі та дають оцінку проекту загалом. На етапі оцінювання здійснюються не тільки контроль засвоєння мовного матеріалу, але й розвиток мовної та комунікативної компетенції. У процесі оцінювання вчитель повинен надати загальну оцінку проекту, яка стосується змісту, теми, кінцевого результату, активності учнів у проекті.

Проектна діяльність не тільки підвищує мотивацію учнів щодо вивчення іноземної мови, але й сприяє їхньої участі у міжнародних проектах та колаборації з країнами – партнерами.

Популярним серед учнів є проект eTwinning – це навчальна програма Європейської Комісії, започаткована в 2005 р. з метою розвитку співпраці європейських шкіл. Вчителі та учні, зареєстровані в мережі eTwinning, отримують можливість реалізації спільних проектів з іншими європейськими партнерами, мають змогу дізнатися про культуру, традиції та звичаї інших країн. Працюючи разом над спільними проектами, учні та вчителі з країн-партнерів постійно обмінюються інформацією, проводять відео-конференції, ведуть переписку англійською мовою, обговорюють спільний план дій, етапи реалізації проекту та кінцевий спільний продукт, обговорюють інформаційно – комунікаційні технології, які необхідно використовувати на кожному етапі реалізації проекту.

В рамках програми eTwinning було реалізовано декілька проектів: «Successful people», «I'm taking pictures under the rainbow», «With bare feet on Mother Land», «My hobbies», «National Clothing of My Country» тощо. Такі проекти як «Successful people» та «I'm taking pictures under the rainbow» були опубліковані на сайті он-лайн мережі eTwinning [10; 12].

Основа ідея проекту «Successful people» – дослідити, як досягти успіху та поставленої мети. Для цього учасники проекту вивчають досвід відомих людей. Учням необхідно поставити перед собою досяжні цілі, повірити в себе та у власний успіх; ретельно спланувати свої дії для досягнення мети; наближатися до неї маленькими кроками; ділитися своїми результатами з учнями, вчителями та батьками. Кожен учасник проекту розповідає, що, на його думку, є успіхом, які кроки він робив, щоб досягти своєї мети; після чого демонструє свої результати у вигляді власного відео. Кожне таке індивідуальне відео стає частиною великого спільного фільму.

В нашому спільному проекті прийняли участь 12 шкіл із 6 країн (України, Грузії, Вірменії, Румунії, Греції, Італії). Цей проект був визнаний

найцікавішим та опублікований на сайті eTwinning [9]. Було видано сертифікат за реалізацію проекту, а також спеціальну відзнаку National Quality Label (національний знак якості). Кожен учасник нагороджений сертифікатом якості за успішну участь у проекті [7].

Під час реалізації проекту разом з учнями було створено власне відео про нашу країну, місто, школу з метою ознайомлення з країнами-учасниками нашого проекту. На кожному етапі проекту учні створювали відео та презентації про успішних та відомих людей; подано до розгляду 22 презентації про кроки досягнення власної мети та відзнято 22 відео-фільмів про власні досягнення, які об'єднали в єдиний фільм. Було використано такі інструменти: фото, відео, аудіо, електронна пошта, сервіси для створення та розміщення відео он-лайн, он-лайн-дошки, TwinSpace, Power Point, Movie Maker, Adobe Photoshop, YouTube, Voki.

Основна ідея проекту «I'm taking pictures under the rainbow» – дослідити ідею родинного виховання, яка є важливим чинником у становленні юної особистості, її соціального зростання [10]. Дитина засвоює певні моральні норми поведінки (чесність, справедливість, доброзичливість, доброту, щирість, любов) від своїх батьків. Батьківщина починається з сім'ї, мир у світі також починається з кожної родини. Тому учням було запропоновано дослідити символи миру, любові та братерства у своїй країні та світі; написати есе про стосунки у родині та згадати найкращі моменти у родинному колі; знайти фото з історії родини та прокоментувати подію, яка зображена; об'єднати всі фото в спільний альбом, який поєднує всі нації, тому що родина є частинкою великого світу, в якому повинні панувати любов та мир.

В цьому проекті прийняли участь школи із 14 країн Європи (України, Італії, Турції, Болгарії, Албанії, Великої Британії, Нідерландів, Іспанії, Греції, Португалії, Польщі, Румунії, Сербії, Німеччини). Загальна кількість учасників – 123.

Під час реалізації проекту було застосовано такі інформаційно – комунікаційні засоби як: Power Point, YouTube, Movie Maker, Prezi, Calameo, Storyjumper, Issuu та інші. Учні знайшли нових друзів з різних країн Європи. Сьогодні вони активно спілкуються, пишуть електронні листи, проводяться он-лайн конференції.

Програма eTwinning – це чудова можливість реалізувати креативний підхід у навчанні і нагадати вчителям та учням, що навчатися й навчати – не лише потрібно, але й цікаво.

Висновки. Таким чином, цінність та роль проектної методики полягає в тому, що вона відкриває багато можливостей для навчання учнів іншомовній комунікації, для надбання учнями функціональних навичок дослідження як універсального способу засвоєння дійсності, надає можливості для розвитку мислення високого рівня, активізації особистісної позиції учня в навчальному процесі на основі опанування суб'єктивно нових знань. Метод проектів надає навчальному процесу творчої направленості. Він також є ефективним й для розвитку самостійності учнів, ініціативи, навичок до планової роботи, вміння зважувати обставини і враховувати труднощі для розширення творчого і дослідницького потенціалу та креативного мислення. Він являє собою найбільш органічний варіант подолання відстані між вивченням мови та її використанням і тому є цінним для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів на заняттях з іноземної мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Абишева Н. Ю. Ефективність застосування методу проектів під час уроків іноземної мови в загальноосвітній школі. URL: https://lib.herzen.spb.ru/text/abysheva_102_116_121.pdf
2. Бех П. І. 3 позиції комунікативної орієнтації. *Іноземні мови в початкових закладах*. 2002. №1–2. С. 34–40.

3. Ващенко Г.О. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. Київ, 1997. 415с.
4. Витлин Ж.Л. Еволюція методів навчання мови в ХХ столітті. *Іноземні мови в школі*. 2001. № 2. С. 23–29.
5. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления / пер. с англ. Н.М. Никольской. Москва, 1997. 208 с.
6. Каліта В.В. Застосування методу проектів у викладанні іноземної мови як засіб створення навчальної середовища формування та розвитку життєвих компетентностей учнів: навчально-методичний збірник. Харцизьк, 2010. 61 с.
7. Наша школа в eTwinning. *Комунальна установа Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 1 ім. В. Стрельченка*: веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/sumskaskola1/nasa-skola-v-etwinning/vitaemo-1?overridemobile=true> (дата звернення: 07.04.2019).
8. Полат Е.С. Как рождается проект. Москва: ИСО РАО, 1995. 87 с.
9. Що таке eTwinning Plus? *eTwinning*: веб-сайт. URL: <http://www.etwinning.com.ua/pro-etwinning-plus/sho-take-etwinning-plus/> (дата звернення 05.04.2019).
10. I'm taking pictures under the rainbow. *eTwinning*: веб-сайт. URL: <http://www.etwinning.com.ua/ukrajina-v-etwinning-plus/naycikavishi-proekti/108/#ad-image-0> (дата звернення: 06.04.2019).
11. Bloor M. & St. John M.J. Project writing. The marriage of process and product. *ELT Documents*, 1988. 129 p.
12. Successful people. *eTwinning*: веб-сайт. URL: <http://www.etwinning.com.ua/ukrajina-v-etwinning-plus/naycikavishi-proekti/96/#ad-image-0> (дата звернення: 06.04.2019).